

UOT 371

ÇAĞDAŞ POEZİYAMIZIM SAYILIB-SEÇİLƏN NÜMAYƏNDƏSİ

Akif Nurağa oğlu Abbasov*Azərbaycan Respublikasının Təhsil İnstitutunun elmi katibi,
pedaqogika elmləri doktoru, professor, Əməkdar müəllim***ORCID:** 0000-0002-9210-7141**E-mail:** a.abbasov@arti.edu.az

Açar sözlər: poeziya, müasir poeziya, müasir poeziyamızın nümayəndəsi, şairə, Mahirə Nağı qızının şeirləri

Ключевые слова: поэзия, современная поэзия, представитель современной поэзии, поэтесса, стихи Махире Наги гизи.

Keywords: poetry, contemporary poetry, contemporary poet, poetess, poems by Mahira Nagigizi

Mahirə Nağıqızı tanınmış alim olmaqla yanaşı istedadlı şairdir, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvüdür. Gözəl şeirləri vardır. Qələmindən neçə-neçə şeir kitabı çıxmışdır. Diqqət yetirək: “Mənim anam” (2006), “Su at dalımca, ana” (2006), “Ana sevgisindən doğan nəğmələr” (2008), “Yaşadacaq anam məni” (2009), “Ana kəndim Xalxalım” (2010), “Ömrün çıraqdır sənin” (2010), Sözün hikməti” (2012), “Analı dünyam” (2015), “Haqqa çağırən səs” (2015), “Dilimiz – varlığımızdır” (2021), “Salam Olsun (vətənpərvərlik şeirləri)” (2021) və s.

Azərbaycan bəstəkarları tərəfindən Mahirə xanımın sözlərinə 30-dan artıq mahnı bəstələnmiş, aşıqların ifasında 70 mahnı səslənmişdir. Bəzi mahnıları diqqətə çatdıraq: Sevinc Mansurovanın bəstəsində “Azərbaycan” və “Layla çal, yatım ana; (hər iki mahnının ifa edir Gülüstən Əliyeva), “Ata Heydər, oğul İlham”, Arif Səlimovun bəstəsində “Ay ana”, “Ana”, “Balam” (mahnıların ifası: Gülyanaq Məmmədova); Tahir Mahiroğlunun bəstəsində “Ata” (ifa: Eldəniz Məmmədov); Tahir Əkbərin bəstəsində “Qısqanıram (ifa: Bəyimxanım Vəliyeva) və s.

Mahirə Nağıqızının şeirləri mövzu müxtəlifliyi, mövzu rəgarəngliyi, məzmun dolğunluğu baxımdan diqqəti cəlb edir. İlk növbədə qeyd etməliyik ki, o, vətənpərvər şairdir. Əsərlərində milli ruhun təbliği, milli özünüdərəkə xidmət özünəməxsus yer tutur. Vətən sevgisini, onun bütövlüyünü, toxunulmazlığını, müstəqilliyini, azadlığını dönə-dönə vurğulayaraq doğma yurdu vəsf edir. Torpaqlarımızın işğal altında olduğundan yana-yana danışır, lakin inanır ki, gec-tez tutulmuş ərazilərimizə sahib olacağıq. Erməni faşist işğalçılarına qarşı sonsuz nifrətlə mübarizəmizdən, müharibəmizdən söz açır, erməni ordusunu 44 gün ərzində darmadağın etməyimizi, zabit və əsgərlərimizin fədakarlığını, şəhidlərimizin, qazilərimizin böyük hünərini parlaq boyalarla işıqlandırılır. “Salam olsun” şeirini yada salaq:

Rəzil oldu bizi qüvvə saymayanlar,
Qanda batdı qan içməkdən doymayanlar.
Bu milləti yixılmağa qoymayanlar,
Dünyada hər anınıza salam olsun!

Bu tarixi qələbədə Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rolu xüsusi vurğulanır, Vətən müharibəsində ölkəmizə dəstək duran Rəcəb Tayyib Ərdoğan böyük məhəbbətlə yad edilir:

Adı qalar zaman-zaman Sər doğanın,
İzi qalmaz hər olanın, hər doğanın.
İlham, sənin, Rəcəb Təyyub Ərdoğanın,
Həmişə var canınıza salam olsun!
Əldə silah, fədakarlıqla, hünərlə döyüşənlər,

Vətənin azadlığı, ərazi bütövlüyü, müstəqilliyi uğrunda müharibə meydanında həlak olanlar da unudulmur:

Şəhidlərim, haqqınız var çiynimizdə,
Kəfən geydik, qalacaqdır əynimizdə,
Çıxmayacaq, yaşayacaq eynimizdə,
Tökülən al qanınıza salam olsun!

Azərbaycanımız yüz illər, min illər ərzində Vətənimizin müstəqilliyi, azadlığı uğrunda yüz minlərlə oğlunu, qızını itirmişdir. İkinci dünya müharibəsində cəbhəyə 600 mindən çox azərbaycanlı yola düşmüş, onların yarısı geri qayıtmamış, həlak olmuşdur. Birinci və ikinci Qarabağ müharibələrində nə qədər şəhid vermişik. Bir də 20 yanvar şəhidləri vardır. SSRİ rəhbərliyi öz vətəndaşlarının üzərinə tanklar yeritmiş, dinc sakinləri avtomat güllələrinə tuş etmişdir. Söhbət 1990-cı il yanvar qırğınından gedir. Mahirə xanımın “Şəhidlər” şeri sovet ordusunun xalqımıza tutduğu divanı yada salır:

Doğulub düşməyə daş atmaq üçün,
Ürəyi qorxudan boşaltmaq üçün.
Ölrlər vətəni yaşatmaq üçün,
Hər qəlbə bir qala tikər şəhidlər.

Vətən Mahirə xanımın ən çox sevdiyi və yüksək dəyər verdiyi mövzulardandır. Əslində burada bir qəribəlik də yoxdur. Bütün şairlər ilk növbədə ana adlandırdığımız Vətəni tərənnüm edən şeir yazmışlar. Biz hamımız Vətəni, doğma diyarı sevirik. Bunu hərəməz fərqli şəkildə mənalandırıraq. Birimiz şeirlərlə, digəri nəsr əsəri ilə, başqası memarlıq işi ilə, kimisi onun müdafiəsinə atılmaqla, qeyriləri Azərbaycanı dünya miqyasında tanıtmqla. Mahirə Nağıqızı da həm özünün Vətənə məhəbbəti, həm də “Qar havası var” və başqa şeirləri ilə öz mövqeyini bildirir. Diqqət yetirək:

Haraya getsəm də, Vətən, ay Vətən,
Könlümdə ruhunun var, havası var.
Ayrılıqdı bilməm, xiffətdi – bilməm,
Sənsiz hər tərəfdə qar havası var.
Köksündə dondurmaz ayazı qışın
İstisi bəsimdi bircə qarışın.

Qürbətdə küləyin, yağan yağışın,
Səsində bir ahu-zar havası var.

Mahirə xanım – anadır. Ananın insan həyatında nə demək olduğunu çox gözəl bilir və ailədə analıq vəzifələrini uğurla, yüksək səviyyədə yerinə yetirir. Şeirlərinin bir çoxunu analara, xüsusən özünün dünyalar qədər bağlı olduğu sevimli anasına həsr etmişdir.

Mahirə xanım 2020-ci ildə işıq üzü görmüş “Onun daş nağılı” (411 səh.) kitabına ana ilə bağlı üç şeir daxil etmişdir. Qərribə burasındadır ki, hər üç şeirini “Anama” adlandırmışdır. Əslində burada qərribəlik də yoxdur. Bu şeirlər şairin anaya, anasına böyük, dərin məhəbbətinin timsalı kimi meydana gəlmişdir.

Şairin Anaya həsr etdiyi şeirlər arasında “Saçların balladası”) şeri səmimiliyi, təbiiliyi ilə diqqəti cəlb edir. Mahirə xanım ana qayğısının, ana nəvazişinin, ana sevgisinin hamımıza tanış olan aşağıdakı notları ilə bir daha bizi tanış edir:

Hər dəfə başımı dizinin üstə –
Çəkərdi, saçımı oxşardı anam.
Bir onu, bir də ki, qulac saçıma
Dəyən nəfəsini unudammıram.

“Anama” adlanan digər şeirdə ana nikbin əhval-ruhiyyədədir. Həmişə belə olub, onu heç kim bu həyatdan gileyli görməyib:

Bir nəfər görmədi, səni bir nəfər,
Həyatdan gileyli, bəxtdən narazı.

Analar zəhmətə qatlaşan olurlar. Evin bütün ağırlıqları onların üzərinə düşür. Evdə görüləsi iş-güc çoxdur. Şeir qəhrəmanı da hər şeyi çatdırır. Buna səhər ertə yuxudan oyanmaq, işə başlamaqla, özü də kiminsə şirin yuxusuna haram qatmamaqla nail olur.

Yadımdan çıxmaz ki, hər səhər erkən,
Elə gəzinərdin evdə yavaşdan.
Nə cür çatdırırdın, deyə bilmərəm,
O boyda işləri durub o başdan...

Şair çox düşünüb-daşınır, dağı Arana, Aranı dağa aparır. Fəqət dünyada anadan qiymətli heç nə tapa bilmir. Bunu yəqin etdikdən sonra qələmə sarılır:

Ay ana, bilirəm bu kainatda,
Qiymətli nə varsa oyun-oyuncaq
Hər şeyin qiyməti olur həyatda,
Sənin qiymətini tapmadım ancaq.

Qadınları, anaları qorumaq lazımdır. Ana böyük qüvvə, müqəddəs varlıq, evin dirəyi, övladın gözünün bəbəyidir. Uşaqların həyatında hər iki valideyn əhəmiyyətlidir. Fəqət ananın xüsusi rolu vardır. Təsadüfi deyilməyib ki, “Uşaq atadan yox, anadan yetim qalar”. Hətta ana,

qadın həyatdan köçəndə kişilərin özləri yetim qalırlar. Musa Yaqub demişkən “Qadinsız yaşamaq, ürəyinin dərini həyat yoldaşıyla bölüşə bilməmək əzabdır!”

Mahirə xanım şeirlərinin birində ananın fikir çəkdiyini, narahat olduğunu, hətta göz yaş tökdüyünü görüb qayğılanır. Bu onu varından yox edir. Anaya təsəlli verməyə, onun dərini, kədərini yüngülləşdirməyə çalışır:

Yenə qəlbim göynətməsin qəlbini,
Ağ saçını suya sərib ağlama.
Kim böləcək bölünməyən dərini,
Fəqan çəkib qərib-qərib ağlama.

İstəyir ki, anaya özünü ələ alsın, qayğılanmasın, göz yaş tökməsin. Axı göz yaş təsəlli ola bilər, dərini, kədəri bir azca, azacıq yüngülləşdirə bilər, fəqət “bölünməyən dərini heç kim bölə bilməyəcək” (“Kim böləcək bölünməyən dərini”). Əbədi heç nə olmur, gələn – gedir, dolan – boşalır, olan – olmur. Hər şey də, şeirdə deyildiyi kimi, “gəldi-gedərdi”. Diqqət yetirək:

Ah eləmə, ahu-zarın hədərdi,
Bu dünyada hər şey gəldi-gedərdi,
Göz yaşımnan göyətmişəm bu dərini,
Təsəlli ver, durub-durub ağlama.

Mahirə Nağıqızının qadına, anaya xüsusi dəyər verməsi təbiidir. Professor T. Novruzovun aşağıdakı fikrini mən də təsdiqləyirəm: “Mahirə Nağıqızının poeziyasının baş obrazı ANAdır”.

Mahirə xanımın bədii yaradıcılığının bir istiqamətini də Azərbaycanımızın adlı-sanlı insanların, məşhur elm adamlarına ünvanlanmış şeirləri təşkil edir. Bu baxımdan professor Həsən Mirzəyevə həsr etdiyi şeir səciyyəvidir:

El oğluydu, el adamı, – dedilər,
Tək qoymayıb bir adamı, – dedilər.
Ata, qardaş, əmi, dayı, – dedilər,
Dağda, düzdə Həsən Mirzə yaşayır.

Şeirdən görüldüyü kimi, Həsən Mirzəyev təkcə adlı-sanlı alim, millət vəkili olmaqla öz fəaliyyətini məhdudlaşdırmayıb, el oğlu, el adamı olub, camaatın xeyrinə, şərinə yarayıb. Bəzləri həyatda həqiqi şəxsiyyət statusu alırlar.

Məhəbbət əbədi ehtiyacdır. Nazim Hikmətin dediyi kimi, “İnsanın ən böyük kəşfi məhəbbətdir”. Elə şair tapılmaz ki, eşq, sevgi, məhəbbətə aid şeirləri olmasın. Hətta bəzi məşhurlar məhəbbət şeirləri ilə yaradıcılığa başlamışlar. Bu mənada Mahirə xanımın şeirlərini arayıb-axtardım, görüm ki, onun məhəbbətə aid hansı şeiri var. Tapdım. Yalnız birini – “Sənsiz” şeirini diqqət mərkəzinə gətirmək istəyirəm. Onun da bir bəndini:

Bu səhra dünyamın yuxularının,
Hər gecə gəzdiyi ormanı sənsən.
Yaralı qəlbimin, xəstə canımın,
Yeganə davası, dərmanı sənsən.

Eşq ilə dikələn dərd – sarayıymış,
Başqa cür deyilən hay- harayıymış.
Sənsiz yaşadığım gün – haramıymış,
Ömrümün-günümün hər anı sənsən.

Mahirə xanımdan ötrü məhəbbət ümididir, imandır, inam və nəhayət, həyatdır. Eşqə mübtəla olan şəxs əxlaqını saflaşdırır, mənəviyyatını zənginləşdirir, pak, kindən-küdurətdən azad olar.

“Sənsiz” şeirindən görüldüyü kimi, şair eşqi “yaralı qəlbin, xəstə canın davası-dərmanı” adlandırır. Aşiqi “ömrümün-günümün hər anı” hesab edir. Uğurlu bənzətmələrdir. Mahirə xanımın şairləri arasında bir şəri (“Köhnədi”) xüsusilə məni valeh etdi. Mənalandırma son dərəcə gözəldir. Yalnız iki bəndini nümunə gətirirəm:

Zaman gedər, zaman gələr,
Dünyanın çarxı köhnədi.
Buluddan yağış ələnər,
Aparan arxı köhnədi.
Danış, dərdin mənə gəlsin,
Təki sənün üzün gülsün.
Taxda çıxan hardan bilsin,
Çıxdığı taxtı köhnədi.

Münasibət bildirək: Yağış yağır. Hamının ürəyincədir ki, yağış olsun, əkin-biçin suvarıla bişin. Suyu arx aparır, arx isə köhnədir, yağış suyunu ünvana çatdırma bilmir (“Buluddan yağış ələnər, Aparan arxı köhnədi”).

Həyatda hamı, hər bir şəxs bir vəzifə sahibi olmaq istəyir. Amma o vəzifəni necə yerinə yetirəcək? Tapşırılan işin öhdəsindən gələ biləcəkmi? Bir çoxlarının həsrətində olduğu vəzifə nə qədər arzuolunan, möhtəşəm olsa da, neçə-neçə insanı yola salıb. Odur ki, vəzifə alan şəxs düşünüb-daşınmalıdır: o, vəzifə taxtından düşəndə necə düşəcək? (“Taxda çıxan hardan bilsin, Çıxdığı taxtı köhnədi”).

Qeyd etdiyimiz kimi, Mahirə Nağıqızının bədii yaradıcılığı əhatəlidir. Biz bu yaradıcılıqdan bəzi nümunələri diqqət mərkəzinə gətirə bildik. Təbii ki, bütün şeirlərini üzərində dayanmaq mümkünsüzdür.

Bu yazını bitirərək bir daha vurğulayırıq: Mahirə Nağıqızı çağdaş poeziyamızın sayılıb-seçilən nümayəndələrindəndir! Qoy bundan sonra da belə olsun!

Mahirə xanımın şeirləri sevilə-sevilə oxunur! Şair sevilirsə, demək, o, əbədilik qazanıb.

Əbədilik qazanan şairlər var olsunlar!!! Mahirə xanıma uğurlar diləyirik!

Problemin aktuallığı. Elmlər doktoru, professor Mahirə Nağıqızının şeirlərinin təhlili aparılır.

Problemin yeniliyi. Alimin poeziya aləmindəki uğurları diqqət mərkəzinə gətirilir.

Problemin praktik əhəmiyyəti və tətbiqi. Məqalə gənc tədqiqatçılarda maraq doğura-caqdır.

Ədəbiyyat

1. Abbasov, A.N. Çağdaş poeziyamızın sayılıb-seçilən nümayəndəsi.

<https://yazarlaraz.wordpress.com/2023/07/26/cagdas-poeziyamizim-sayilib-secilen-numayendesi/>

2. Mahirə Nağı qızı. Şeirlər. <https://yazarlar.az/2022/08/27/mahir%C9%99-nagiqizi-seirl%C9%99r/>

A.N.Abbasov

Çağdaş poeziyamızın sayılıb-seçilən nümayəndəsi

Xülasə

Mahirə xanım Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetin beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektorudur, Prezident təqaüdüdür. Filologiya elmləri sahəsində səriştəli tədqiqatçıdır. Fəlsəfə doktoru elmi dərəcə almaq üçün “Həsən Mirzəyevin yaradıcılığında filologiya məsələləri” mövzusunda (2012); elmlər doktoru elmi dərəcə almaq üçün isə “XIX-XX əsr Qərbi Azərbaycan aşiq və el sairlərinin yaradıcılığının dil və üslub xüsusiyyətləri (Dərələyöz mahalı üzrə)” mövzusunda (2017) dissertasiyalar müdafiə etmişdir.

A.Н.Аббасов

Известная представительница нашей современной поэзии

Резюме

Махира Ханум — проректор по международным отношениям Азербайджанского государственного педагогического университета, стипендиат президента. Компетентный исследователь в области филологических наук. Защитила диссертации на соискание степени доктора философии по теме «Филологические вопросы в творчестве Гасана Мирзаева» (2012 г.) и на соискание степени доктора наук по теме «Языковые и стилистические особенности творчества ашугов и народных музыкантов XIX-XX веков в Западном Азербайджане (Дералайазский район)» (2017 г.).

A.N.Abbasov

A famous representative of our contemporary poetry

Summary

Mahira Khanum is the Vice-Rector for International Relations at the Azerbaijan State Pedagogical University and a recipient of the Presidential Scholarship. She is a competent researcher in the field of philological sciences. She defended her dissertation for a PhD on "Philological Issues in the Works of Hasan Mirzayev" (2012) and her dissertation for a Doctor of Science on "Linguistic and Stylistic Features of the Works of Ashughs and Folk Musicians of the 19th and 20th Centuries in Western Azerbaijan (Deralayaz District)" (2017).

Redaksiyaya daxil olub: 10.03.2026